

Unirea

BLAJ, 30 Nov. 1909.

Număr extraordinar.

ANUL XIX.

† Dr. Augustin Bunea.

Din seninul cerului aspru de Noemvrie, printr'o taină, pe care mintea noastră nu o poate încapa, s'a desprins un fulger omoritor, prăvălind în pulbere pe unul dintre cei mai falnici cedri ai Sionului românesc.

Stăm cu mintile rătăcite în fața acestei năpraznice lovituri, cu ochii turburi de lacrimi, cu buzele încleștate de durere.

Stăm, fără să putem spune o vorbă, fără se înțelegem în deajuns lovitura grozavă, asemenea nenorocitelor femeii troiane, cari priviau mute și cu părul despletit năruirea falnicei cetăți a lui Priam.

Dar glasul tânguios al clopotelor, flămurile cernite ale institutelor noastre de învățământ, lumea ce trece alături cu ochii plânși, ne zguduie, din toropeala simțurilor noastre, ne convinge, că nu suntem prada unei amăgiri, ci că e adevăr, dureros și ireparabil adevăr, că Dr. Augustin Bunea nu mai este...

* * *
Căzut-a cununa capului nostru!

S'a stîns al patrulea luceafăr, care alătura de Șincai, Clain și Maior a fost o glorie a Blajului și a întreg neamului românesc.

S'a stîns în apogeu, când așteptam să ne dea tot mai multe și mai strălucite dovezi, de rara lui inteligență, de învăpăiata lui dragoste de neam, de extraordinara lui forță de voință și de muncă.

S'a stîns.

Și cu greu vom afla unul să-l înlocuiască, urmându-l spre culmile la cari se avântase.

S'a dus sftenicul erudit, luptătorul neobosit, care și-a cheltuit tot aurul minții pentru a sprijini și susține drepturile bisericii și ale școlilor.

A murit ca un ostaș, pe câmpul datoriei, pe câmpul de onoare; coasa neînduratei morți a șuierat deasupra lui, chiar în ședința consistorială.

S'a dus oratorul cu gură de aur, care a parentat atâtea figuri ilustre ale neamului nostru, trecute în domeniul istoriei — și graiul lui măestru, care ne-a dat atâtea emoții înălțătoare, nu va mai rezună niciodată, în boltiturile Catedralei, cu prilejul vre unui decedat ilustru, ori în conveniri culturale.

S'a dus sufletul de român mândru și neînduplecat, care și-a ridicat cuvântul cu vizirul deschis, ori de câte-ori cerea trebuința.

Și s'a dus scriitorul erudit, polemistul temut, care nu cunoștea nici o îndurare, când eră vorba de stabilirea adevărului istoric, ridicându-se prin temeinicia cunoștințelor sale între nemuritorii membri ai Academiei.

Foia noastră ar putea repetă adagiul poetului clasic: nulli flebilior quam mihi.

A fost unul dintre fondatorii „Unirii”, a lucrat cu o forță extraordinară, scriind sute și sute de articole, până în vremea din urmă, când ocupațiile îl copleșiseră din cale afară.

* * *

Plecăm steagul în fața osemintelor lui și nu ne suprimăm lacrimile, cari știm că curg la groapa unui dintre marii fii ai neamului nostru.

Incovoiați sub povara loviturii, care se resimte îndoit în aceste grele zile de încercare, simțim un gol în sufletul nostru, un gol între șirurile cele mai de seamă a celor ce poartă dăstemele bisericii și ale neamului nostru.

Plecându-ne fețele plânse în fața hotărârii nepătrunse a Ziditorului, urăm cu sufletul îndurerat celui ce nu știa niciodată în viață de osteneală:

ODIHNEASCĂ ÎN PACE!

Ultimele momente.

Asupra ultimelor ceasuri petrecute în această viață în care neuitatul canonic *Dr. Augustin Bunea*, atât a lucrat, putem da câteva note.

La 9 a plecat la ședința consistorială, ce se ținea sub prezidiul I. P. S. Mitropolit, și unde avea să raporteze asupra multor chestiuni, ce se adunaseră în timpul din urmă.

În drum spre Consistor a intrat la Administrația centrală, unde a cerut dela contabil câteva informații asupra venitelor mănăstirii dela Șofter. Deja aci a bătut chipul său palid lipsit de energie și privirea oare cum pierdută. Actuarul Administrației a și făcut îndată observația aceasta.

Dela Administrație a mers direct la ședință, unde a stat până după 11 oare. Aci s'a plâns can. Dr. Szmigelski și can. Dr. Marcu, că îl doare partea deasupra a pieptului. S'a ridicat apoi dela masă și a cerut voie Mitropolitului să se departe, fiindcă se simte rău. Escelenta Sa l-a concediat, dispunând protonotariului Iacob Popa să-l însoțească. Înainte de a se departe din Curte a trecut în locuința protonotariului, cerând apă. Și până ce acesta a mers după apă s'a așezat pe un fotoliu. Aducându-i-se apă, a beut puțin și apoi s'a dus, spunând, că încep a-l cuprinde fierbințele și trebuie să meargă să se culce. S'a departat, dar n-a mers în Seminar, ci în fost-a locuință din piață, unde locuiește nepoata Dna Lucreția măr. Iacob Domșa. S'a plâns din nou de greutatea la piept și a rugat pe protonotar să-i aducă un medic. N-a aflat din întâmplare pe nici unul. Între aceștia se auzise, că pâr. Bunea e grav bolnav. Spiritul seminarului pâr. Roșian și nepotul său Iacob Domșa au alergat într'ajutor. L-au așezat în pat, i-au pus apă rece și i-au făcut fricțiuni cu oțet. Totul a fost în zădar! la 12 oare canonicul Bunea nu mai era. Spiritul său mare părăsise corpul aceluia, care prin străduința sa ce nu cunoștea nici o piedecă, prin escelele sale însușiri și talente, prin vastele-i și foarte prețioasele-i cunoștințe, ajunsese a fi o mândrie a bisericii unite, un stâlp puternic al neamului și o glorie a Blajului. Azi el nu mai este, ni-a părăsit ca o umbră, ori ca un vis...

Vestea morții.

Pâr. Roșian a vestit îndată Consistorul de neașteptata moarte. Știrea a produs nespusă consternație. Escel. Sa a ridicat imediat ședința, și venerații membrii consistoriali au alergat îndată la casa unde murise pâr. Bunea spre a se convinge de crudul adevăr. În public blăjan vestea a fost ca o bombă ce explodează. Nime nu voia să creadă, pentru că toți pricepeau cât de necuprinsă e această pierdere. Se porni un adevărat peregrinaj. Nu vedeai prin vasta piață decât fețe schimbate de durere ori ochi inundați de lacrimi.

Trista știre fu telegrafată. Preasfânt. Episcopi de Orade și Lugoj, vicarul Georgiu dela Gherla, Academiei române, Asociațiunii. Ziarelor, prietinelor și rudeniilor.

Rând pe rând de pe institutele noastre de învățământ începură a flutura flamure negre. Clericii seminariați a căror rector fusese mult regretatul veniră în corpore spre a înălța rugăciuni la tronul Preamilostivului Părinte ca să-i mângâie de ireparabila pierdere.

Testamentul.

La 2 oare se desfăcî testamentul. Repausatul lasă toată averea ce se va găsi la moartea sa pentru ridicarea unei biblioteci centrale, eventual pentru ajutorarea clericilor ori juristilor, cari ar dori să petreacă 1—2 ani în străinătate. Averea regretatului canonic se evaluează în 30—35 mii. cor., plus o bibliotecă foarte bogată.

Date biografice.

Dr. Augustin Bunea, s'a născ. în com. Vad din comit. Făgărașului în 4 Aug. n. 1857 din părinții Arsenie Bunea paroh în Vad și Veroana Urs. Școlile primare le-a urmat în comuna natală și Ohaba, iar cele gimn până în clasa a VII-a în Brașov, de unde în primăvara anului 1877 a trecut ca stud. de clasa VII la gimn. din Blaj. Ca elev de clasa a VIII-a a fost trimis în toamna anului 1877 la Roma, pentru a-și face studiile filozofice și teologice la colegiul de Propaganda Fide. ca alumna al colegiului grecesc dela sf. Atanasie. În luna Noemvrie a anului 1882 fu promovată la gradul de doctor în științele teologice. În anul 1881 fu hirotonit preot în biserica grecească a sf. Atanasie din Roma prin punerea mânilor arhiepiscopului Ștefan Ștefanopolii. Reîntors în Blaj la finea anului 1882, fu îndată aplicat în cancelaria metropolitană în calitate de oficial, purtând aproape patru ani și protocoalele ședințelor consistoriale alternativ cu vicenotarul, consistorial. În 1886 fu numit profesor de teologia dogmatică la seminarul arhidiecezan și de religione la gimnaziul arhiepiscop. din Blaj, în care calitate funcționa până în anul 1888, fiind totodată și prefect în seminarul tinerimii, iar mai târziu anume din 29 Martie până în 1 August 1888, prefect de studii în seminarul teologic arhiepiscopesc. În 28 August 1888 fu numit secretar metropolitan, protonotar consistorial, notar la Directoriul Fundațiunii Șulțane. Afară de oficiile acestea a mai purtat succesive și și oficiile de asesor consistorial, asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, defensor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză, membru al exactoratului arhidiecezan, membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale. În anul 1891 fu numit protopop onorar, în 1892 camerier papal supranumerar, în 1897 protopop onorar și asesor consistorial al diecezei de Lugoj. În anul 1895 fu ales canonic-teolog, dar în urma divergenței ivite între guvern și Ordinariatul metropolitan privitor la interpretarea literelor fundamentale ale Capitului, abia la anul 1898 a putut fi promovată la demnitatea de canonic-scolastic, în care fu introdus în ziua de 13/1 Noemvrie 1898 prin mitropolitul Victor Mihályi, laolaltă cu colegii săi canonic-cancelar Dr. Vasile Hossu și canonic-teolog Dr. Victor Szmigelski. În demnitatea aceasta a purtat oficiul de cassar la Cassa Centrală, de inspector școlastic arhidiecezan și de prezident al tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză și mai târziu administrator capitular al domeniilor. La Conciliul provincial III celebrat în 1900 în Blaj pentru comemorarea ducentenarului Sfintei Uniri a luat parte ca delegat al Capitului metropolitan.

Dr. Augustin Bunea a fost o puternică individualitate. Om inzeștrăat dela Dumnezeu cu calități extraordinari ori unde l'a chemat datorința lui de preot, de român, de înalt dignitar bisericesc s'a achitat cu vrednicie. Ca orator era dulce la vorbă, puternic în argumentare, ca scriitor clar în expunere, ca apărător al drepturilor bisericii și a neamului necruțător, ca organizator un cap luminat pretotindenea el era sufletul acțiunii.

Articolele lui în chestia autonomiei bisericii noastre, a instituțiilor noastre culturale a făcut se amuțască pe un timp oarecare atacurile guvernelor. Pentru înființarea școlii de meserii a purtat rășboiu ani de zile cu guvernul. Om care privia prin pisma trecutului la viitorul neamului nostru, care credea cu toată tăria sufletului său în vitalitatea acestui popor, îl vedem pretotindenea unde interesul public reclama un spirit mare, cum era el. Mult timp a fost prezidentul clubului comitatens, de unde mai în urmă, întristat de marele desinteres ce-l arăta inteligența română față de cauzele cele mai vitale ale noastre s'a retras. Interesul general însă l'a chemat din nou pe arena publică.

Nu era o mișcare românească, o serbare culturală, la care să nu fi luat parte.

Altecum om modern, cu vederi largi, bine știă, că cece nu merge înainte merge înapoi. De aceea mai toate instituțiile moderne ale Blajului se leagă de numele lui. La stăruința și munca lui e de a se mulțumi, că s'a regulat cumva chestia salarelor profesoral în 1900 și apoi în 1908. Cel mai mare merit și l-a câștigat ca administratorul domeniilor arhidiecezane.

În decurs de șase ani a călătorit, a controlat și cu mâna lui de fier și energia uimitoare a făcut ordine pretotindenea. A trăit într'o epocă grea pentru biserica și neamul nostru. Spirit ager fiind însă a văzut îndată că biserica noastră are lipsă de reforme. A stărunit mult pentru înființarea cassei centrale arhidiecezane și pentru înființarea administrației centrale. Ca director și administrator suprem a căutat și a aflat nouă isvoare de venit Domenii, cari de abia își puteau achita dările și sarcinile sub cărmuirea lui înțeleaptă au ajuns în stare înfloritoare. A stărunit mult pentru înființarea fondului de penziune profesoral. De asemenea este opera lui concentrarea oficiului arhidiecezan și a cassei centrale, regularea salarelor oficialilor dela administrație și crearea unui fond de penziune pentru aceia. Tot la insistința lui a primit ordinariatul și mai pe urmă sinodul planul de a ridica o nouă aripă la seminar, iar pe cel vechiu al repara din temelie. A fost un om providențial al bisericii noastre. După o muncă titanică de a reforma, și crea nouă condiții de viață pentru biserica noastră, el neobositul a primit la urmă postul de rector al seminarului teologic, vrând acum să se dedice cu totul studiului predilect — istoriei. Dumnezeu n'a vrut. Patronul tuturor celor persecutați pentru dreptate s'a coborât în mormânt. Lumea se agită, se întrebă cum a fost posibil și nu este ochiu se rămână uscat. Să-l ierte Dumnezeu!